Mika Salminen, Taneli Puumalainen

22.5.10.2020

Eduskunnan perustuslakivaliokunnalle

Viite: Lausuntopyyntönne 19.5.2020 Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle 25.5.2020 kuulemista varten

HE 72/2020 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta sekä sitä koskevasta valtioneuvoston asetuksesta.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos katsoo tärkeäksi että poistettaessa yhteiskunnan toiminnalle asetettuja ja ihmisten fyysisten kontaktien vähentämiseen pyrkineitä rajoituksia (kuten ravitsemusliikkeiden sulkeminen), toimitaan ainakin alkuun varovaisuusperiaatteen mukaisesti siten, että rajoituksia poistetaan asteittain ja huolehditaan siitä, että COVID-19 taudin tartuntariskejä ravitsemusliikkeissä voidaan hallita.

Sekä maailman terveysjärjestö WHO että Euroopan unionin Tautien ehkäisyn ja valvonnan keskus ECDC ovat omissa suosituksissaan kehottaneet toimimaan vaiheittain rajoitustoimien purkamisen yhteydessä sekä seuraamaan COVID -19 epidemian tilanteen kehittymistä tiiviisti.

Nykyinen tartuntatautilain 58 §:n nojalla ei ole mahdollista tehdä ravitsemisliiketoimintaan liittyviä kielto- tai rajoituspäätöksiä. Esityksessä on näin ollen päädytty malliin, jossa tartuntatautilakiin lisättäisiin erityissäännös ravitsemisliiketoiminnan tilapäisestä rajoittamisesta poikkeusoloissa.

Hallituksen esityksessä 72/2020 on pyritty huomioimaan yllämainitut seikat seuraavasti:

1. Väliaikaiset toiminnan rajoitussäädökset olisivat säädöksen voimaantulovaiheessa varovaisuusperiaatteen mukaisesti voimassa koko maassa.

2. Rajoitetaan ravitsemusliikkeiden aukioloaikoja ja alkoholin anniskeluaikaa.

3. Ravitsemusliikkeen tulisi sisätiloissaan rajoittaa asiakaspaikkamäärää puoleen suurimmasta sallitusta asiakaspaikkamäärästä ja huolehtia riittävän etäisyyden säilymisestä asiakkaiden välillä.

4. Ravitsemusliikkeen tulisi huolehtia asiakkaiden mahdollisuudesta käsien pesuun ja desinfiointiin jo liikkeeseen saavuttaessa, sekä varmistaa, että asiakkaille ilmoitetaan näkyvästi ettei liikkeeseen saa tulla mikäli asiakkaalla on koronavirustartuntaan sopivia oireita.

Aluehallintovirastolle säädettäisiin vastuu säädöksen velvoitteiden ja rajoitusten noudattamisen valvonnasta.

THL pitää hallituksen esitystä COVID-19 epidemian torjunnan kannalta sisällöllisesti tarkoituksenmukaisena ja perusteltuna sekä toiminnallisesti toteuttamiskelpoisena. Laitoksen saamien tietojen mukaan majoitus ja ravitsemusalan toimijajärjestöt ovat pitäneet ehdotuksia

hyvinä ja myös pitäneet tärkeänä että asiakkaat voivat tuntea itsensä turvallisiksi asioidessaan liikkeissä.

THL pitää erittäin tärkeänä, että rajoituksia purettaessa ne ovat ainakin alkuun voimassa samanlaisina koko maassa. Vaikka COVID-19 taudin ilmaantuvuus on THL:n ylläpitämän epidemiologisen seurannan perusteella laskenut ja joillakin alueilla tapauksia ei ole esiintynyt viime viikkoina lainkaan, epidemian uudelleen kiihtymisen mahdollisuus ei ole poistunut.

Lukuisat kansainväliset esimerkit, ja myös Suomesta saatu kokemus ovat osoittaneet, että epidemiaa voi kiihdyttää eniten tilanteet, joissa ihmiset viettävät vapaa-aikaansa pitkään ja ahtaissa tiloissa, joissa on paljon ihmisiä tiiviissä kontaktissa. Tällaisissa tilanteissa tartuttava henkilö voi altistaa suuren joukon virukselle, mikä voi käynnistää laajoja tartuntaketjuja. Ravitsemusliikkeet voivat ilman säädöksessä määrättäviä rajoituksia muodostaa tämän kaltaisia tartunnan leviämiselle riskin muodostavia tiloja. Ei ole mahdollista ennakkoon arvioida missä paikkakunnalla tai missä tiloissa mahdollinen altistuminen voisi tapahtua. Laajat altistumistilanteet vaikeuttavat altistuneiden jäljittämistä ja karanteeniin asettamista, mikä voi muodostaa huomattavan riskin epidemian kiihtymiselle.

Valtioneuvoston asetusta muuttamalla rajoitukset voidaan kohdentaa maakuntakohtaisesti. Tämä voi olla tarpeen mikäli kokonaisvaltaiseen riskinarviointiin perustuen myöhemmin arvioidaan, että tämä ei enää ole, vaikutuksiltaan erityisen vakavaa suuronnettomuutta vastaavan hyvin laajalle levinneen vaarallisen tartuntataudin leviämisen estämiseksi, välttämätöntä.

THL katsoo tärkeäksi, että hallituksen esityksessä mainittavat rajoitukset saatetaan voimaan heti 1.6.2020 jotta ravitsemusliikkeiden avaaminen ei tapahdu hallitsemattomasti ja lisää merkittävästi tartuntariskejä. Tarkempi sääntely johon viitataan esityksen § 58a momentissa 3 (valtioneuvoston asetus josta on liitteenä HE72/2020 luonnos) on välttämätöntä ja sen toteutumisen seuranta tärkeää.

Pääjohtaja Markku Tervahauta

Johtaja Mika Salminen